

МАРИЯ ДОМБРОВСКА

БАБА НИ

Превод от полски: Ванда Смоховска-Петрова, Алина Петрова-
Василевич, 1983

chitanka.info

В мургавия мрак на гостната, до сапфирения прозорец, с вишневи лица от пращия в камината огън, ядохме за следобедна закуска топли кифлички с конфитюр.

Гостната все още бе изпълнена със светлините на зимния здрач и през прозорците се виждаше как зад черната мрежа на гъсталака, зад искрящата повърхност на замръзналите езера, безбрежните снежни поля лягат в пепелта на предвечерния час.

Баба ни седеше в гостната и плетеше дантели. Та-та-так-так-та-так.

От махагоновата масичка ѝ се усмихваше стрелец от майолика, с букет от рози до гърдите, яхнал буйно конче.

Изтичахме до столовата и всички насядахме на килима около баба ни.

Като държахме с ръце стъпалата си и се клатехме на всички страни, пяхме заедно с баба, както тя ни беше учила:

*В зелената горица
брала мома боровинки,
брала мома боровинки;
на врано конче
препусна младо ергенче.*

В стаята ставаше все по-тъмно, а ние тънехме в сълзи. Колко ни беше мъчно, колко мъчно. Родителите ни отидоха на бал с голямата ни братовчедка Манюшка, цялата потънала в мъглите на розовата си рокля.

Братовчедката ни Манюшка! Очите ѝ се променяха, не се знае дали бяха красиви, но сутрин бяха зелени, по пладне модри, а вечер черни.

Тя толкова обичаше да танцува, че когато отиваше с нас за урок, танцуваше по пътя менует. Всички ни научи да танцуваме и благодарение на нея цялата къща ехтеше от песента на Кармен:

*Любовта е немирна птица,
Там дето иска, тя лети...*

Така я обичахме, боже мой!

Не знаехме как ще преживеем тази нощ, когато тя няма да спи горе, в стаята над нас.

Но нека върви да се забавлява, щом като предпочита да е без нас. И с ожесточена гордост викахме:

— Заминавай по-скоро!

Поне да бяха останали родителите ни! Но и те заминаха.

Какво ще стане сега?

Затвориха с трясък капациите и всички слуги ходеха из къщата със свещи.

Баба сама запали червеното кандило пред Света Богородица и отведнъж бичовете на сенките започнаха да се люлеят по стените.

Поглеждахме с тревога черната врата на гостната, като пеехме с баба, бавачката и готвачката.

И като усещахме зад прозорците щипещата студена нощ, си мислехме колко е весело в града у леля ни, всички са заедно и се готвят за бала.

„Пристигат — си мислехме — златни каляски; един принц, облечен в зелено кадифе, с наметало, бродирано със златни конци, подава ръка на братовчедка ни, пажове с факли тичат по улиците.“

— Най-добре веднага да си затворите очите и да заспите — казваше баба. — Няма, наистина няма от какво да се страхувате.

Завивахме се през глава, притискахме си очите и ни се струваше, че почти, почти сме заспали.

Но очите ни се отваряха веднага отново, изтрезнели и бдителни.

Светилникът, пълен с масло, гореше вече на масата, но от нийде не лъхаше поне малко спокойствие.

Баба горещо се молеше с броеницата си, а гледката на бързо прехвърляните зърна будеше мисъл за някаква страшна опасност.

Над баба се навеждаше по стените и тавана огромната ѝ сянка, която кълвеше с клонестия си нос ръба на печката.

От време на време, когато пламъчето на светилника трепваше, тази сянка се бърхтеше в ужасяващи тръпки на дълж и шир из цялата стая.

Чувствахме се загубени, като че домът ни беше корабът на Робинзон Крузо и плуваше към безлюдни острови.

Та не се ли люлееше заедно с нас из черните бездни на нощта като по вълните на океана?

Турихме си възглавниците на главите, но и през тях чувахме как влезе слугинята Юлка и каза отчетливо на баба:

— В градината под крушата гори ей такъв огън! И свещеникът е облечен в бяло — добави, — постоянно броди по пътеката, из този мраз.

Възглавниците отскочиха; изведнъж наскочихме на крака.

— Какво?!!

— Нищо, нищо, спете, деца — слагаха ни пак да спим.

Но ние знаехме! Ние знаехме, че дяволите топят злато в градината под крушата и че духът на свещеника в бяло се явява на пътеката при парника по пладне и в полунощ.

А сега, когато родителите ни ги няма, кой ще спре всички духове, когато поискат да дойдат и какво ще стане, какво ще стане!

Междувременно баба ни стана от креслото си.

Измина около две крачки и изведнъж клекна върху чергата на пода:

— В името на отца и сина...

Тогава с трясък се отвори капакът на прозореца.

Децата скокнаха с белия блясък на нощниците си в леглото на най-голямото момиченце... Само най-малкото братче спеше и не знаеше какво става.

— Какво е това! Какво е това! Какво е това!

Прегърнахме се и изведнъж се успокоихме.

Защото през твърдата, сияеща в прозорците нощ, през ивиците от скреж забелязахме, че откъм входната врата се приближава, като скърца по снега, каретата на родителите.

Кучетата лаеха вече, а светлините на фенерите се просваха по белите камъни на пътя.

Ах, връщат се, *все пак се връщат!*

Баба ни се доближи до прозореца като се смееше:

— Видяхте ли.

А каретата се отри изведнъж с едната си страна о стената на къщата — всички чуха това — блясъкът се проточи през стаята и изведнъж угасна.

Никой не пристигна.

— Да бъде благословено името господне — кръстеше се баба.

Вкаменени, виждахме сега как белият кон, който всяка нощ обикаляше чифлика, се премести под прозорците.

Идваше от замъглените равнини, от околните поля, отникъде.

— Вратата на гостната! — извикаха децата, но вече беше твърде късно, и студената муцуна, муцуната като от разтопен скреж се навеждаше над нас.

— Прекръстете се, деца — промълви баба ни и запълзя на колене към мястото, където на стената висеше дебелата светена свещ.

Овчарят, който бе умрял лятос сред полето, проникна сега през отворените капаци на прозорците и закрачи бавно към масата.

Стоеше там, такъв, какъвто всички тогава го видяха, кафяв, сух, с опрашени ресници, с оголена гръд, твърда и студена като метал.

Децата се търколиха пъшкайки на земята и видяха как от заканителния траур на нощта дойде Тумри. Тумри, убитата хрътка, мъртвият приятел, бледосин и прозрачен, клатеше меко муцуна насам и натам.

Това не го издържа никой и децата зареваха със страшен плач.

През всички врати прииждаха слугите.

— Никой няма да заспи в тази къща!

— Каква нощ!

— Горе нещо така мляска, че пази боже — извести готвачката.

Вкочанясалите на пода деца слугините туряха обратно в леглата.

Баба смени фитила на лампичката.

Пожарът от страхотния ужас започна да се уталожва в сърцата ни.

Стана светло, весело и тихо.

Баба се съблече и си легна в леглото на мама и най-голямото момиченце задряма с чувството на незнайна радост, като човек изтощен от мъка.

Но когато още веднъж отвори очи, видя, че на масата до нощната лампа започнаха лека-полека, сами, една по една, да се обръщат страниците на книгата, която лежеше там.

— Кой обръща страниците? — извика изпод възглавницата по-малкото момиченце.

Най-голямото момиченце опря глава на ръцете си, а кръвта му се разсипа из цялото тяло като ледени иглички.

— Аз — каза то мъжествено.

И като плачеше безгласно, гледаше масата през звезди от изгарящи сълзи, а страниците се обръщаха безвъзвратно, като годините, които ще дойдат, донасяйки щастие и възбуда, докато не донесат мъка безбрежна и в сърцата не разпрострат за дълго черната ужасяваща нощ.

Такава беше нашата нощ с баба.

Ах, баба, нашата баба, гордата дама облечена в дантели и кадифе, с огърлица, брошка и обици от гранати.

Не се огъваше под ударите, които падаха връз нея през живота ѝ, мъжествено им се противопоставяше, но наред с това се страхуваше от всичко и трепереше наметната с шала от копринени дантели, който беше мек като черен топъл пух.

Тъгуваше за сина си, който от двадесет години не искаше да се върне от Петербург и тананикаше:

*Махни се, тиранино, от мен,
ти любиш друга навеки.*

или пък:

*На Ебро вълната гонеше с поглед,
младата циганка
със звука на китарата, с тиха въздишка
слушаше шумоленето на вятъра.*

Но кой ли можеше да знае коя е тази Ебровълна?

Освен това знаехме всичко друго, понеже баба ни го беше разказвала много пъти.

Когато била млада, паднала от стълбата и си избила зъбите.

И в нея бил влюбен господин Хофман, но ѝ забранили да се омъжи за него.

Защото той бил само господин Хофман.

Така че се чувствувала много нещастна и ходела със своята приятелка, графската дъщеря, из полето, за да чете в купите сено френска поезия.

А най-после баба се омъжила, облечена със синя рокля и с пантофки целите от коприна.

Нашият дядо обичал хубаво да си хапне и пийне, но скоро охолството на дома изчезнало, неизвестно къде. Изчезнало всичко това, заради което господин Хофман не можел да се ожени за баба ни.

Гръмоотводът също бил развален и по време на буря дядо ни го убила гръмотевица.

А после баба почти в мизерия е трябвало сама да възпитава в градчето петте си деца, докато момчетата не избягали, за да вземат участие във въстанието и тогава за втори път всичко се изплъзнало от ръцете ѝ.

Един ден на пролет баба ни загледа и рече:

— Кой е тук?

— Ние сме.

— А конете готови ли са?

— Къде ще ходим?

— При господин Хофман.

Впрегнахме нашите най-хубави коне и докарахме пред баба златиста карета.

Беше като в приказка от „Хиляда и една нощ“. Морето в стаята бе лазурно, небето горещо, цветята пурпурни, къщите бели, изваяни, прозрачни като бабините дантели, фонтани, фонтани от алабастр струяха в небето с брилянтни капки.

— Бабо, конете дойдоха.

Баба се изправи и без да се усмихне ни отмина, отмина каретата, арабските коне и лехите с червени рози.

Отмина стаята, верандата, слезе в градината ни вървеше ли, вървеше.

Градината я обгръщаше със зелени прегръдки.

Най-после всички се изплашиха и изтичаха подир баба.

Тичахме всички и викахме:

— Бабо, та нали конете са в гостната!

Скоро след това баба умря.

1923

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.